

Sygn. akt IV CSK 157/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 stycznia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wojciech Katner (przewodniczący)

SSN Antoni Górski (sprawozdawca)

SSN Barbara Myszka

w sprawie z powództwa "T." Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł.
przeciwko J. F.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 21 stycznia 2015 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej

od wyroku Sądu Okręgowego w B.

z dnia 29 listopada 2013 r.,

**oddala skargę kasacyjną; zasądza od powoda na rzecz
pozwanego kwotę 1.200 (jeden tysiąc dwieście zł) kosztów
zastępstwa prawnego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Powódka „T.” spółka z o. odpowiedzialnością wniosła o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym i zasądzenie od pozwanego J. F. na swoją rzecz kwoty 70.195 złotych wraz z ustawowymi odsetkami oraz kosztami procesu.

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym w dniu 7 lutego 2012 roku Sąd Rejonowy w O. uwzględnił w całości roszczenie powoda.

Na skutek sprzeciwu od tego nakazu Sąd Rejonowy wyrokiem z dnia 26.03.2013 roku zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 70.195,00 złotych z ustawowymi odsetkami od kwoty 27.887,00 złotych od dnia 7.12.2011 roku do dnia zapłaty, od kwoty 37.268,00 złotych od dnia 7.12.2011 roku do dnia zapłaty i od kwoty 5.040,00 złotych od dnia 30.12.2011 roku do dnia zapłaty oraz orzekł o kosztach postępowania.

Sąd ustalił, że powódka zleciła pozwanemu, jako podwykonawcy, wykonanie usługi przewozu 21.000 sztuk butelek piwa C. na rzecz C. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. Pozwany zlecił transport dalszemu przewoźnikowi – A. J. W trakcie przewozu doszło do wypadku samochodu przewożącego towar, w wyniku którego całkowitemu zniszczeniu uległo 12.100 sztuk butelek piwa. Pozostałe 8.900 sztuk butelek piwa z transportu zostało poddane analizie laboratoryjnej przez dział badań jakości, w wyniku której nałożono na C. spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w W. obowiązek jego utylizacji, ze względu na możliwość znajdowania się w piwie odprysków szkła z butelek, co stanowiłoby zagrożenie dla życia i zdrowia konsumentów.

W związku ze zniszczeniem towaru, C. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością wystawiła powódce trzy noty obciążeniowe: z dnia 18.11.2011 roku na kwotę 37.268 złotych za 12.100 sztuk butelek zniszczonego piwa, z dnia 21.11.2011 roku na kwotę 27.887 złotych za 8.900 sztuk piwa poddanego utylizacji i 19 sztuk palet oraz z dnia 16.12.2011 roku na kwotę 5.040 złotych z tytułu różnicy w cenie towaru 0,24 zł za sztukę.

Powódka dokonała z C. spółką z ograniczoną odpowiedzialnością kompensaty z tytułu wystawionych not obciążeniowych i wierzytelności z tytułu wynagrodzenia za przewóz towarów - wierzytelności te zostały skompensowane dokumentem [...]; C. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością nie wystawia

bowiem faktur firmom, z którymi współpracuje, a jedynie wystawiane są dokumenty o kompensacie należności.

Po dokonaniu kompensaty, powódka na podstawie art. 6 ustęp 3 i art. 65 ustęp 1 ustawy z dnia 15.11.1984 roku - Prawo przewozowe obciążyła pozwanego należnościami za zniszczone piwo. Pozwany przyjął noty obciążeniowe, ale kwot wynikających z tych not nie zapłacił.

Pozwany zavezwał do próby ugodowej A. J., która w dniu 10 listopada 2011 r. podpisała oświadczenie, w którym zobowiązała się zaspokoić wszelkie roszczenia powódki będące następstwem zdarzenia, które miało miejsce w dniu 10 listopada 2011 r. w miejscowości S.

Mając na uwadze powyższe ustalenia faktyczne, Sąd Rejonowy uznał, że uszkodzenie przesyłki nastąpiło w trakcie przewozu i odpowiedzialność za jej uszkodzenie ponosi przewoźnik. Powódka zleciła transport towaru pozwanemu, który powierzył wykonanie przewozu innemu przewoźnikowi – A. J. Powierzenie przez przewoźnika umownego wykonania przewozu innemu przewoźnikowi nie powoduje, zdaniem Sądu, nawiązania stosunku prawnego pomiędzy usługobiorcą a podwykonawcą. Nie ma także wpływu na ustalony zakres odpowiedzialności umownej przewoźnika. Nawiązuje się tylko nowy stosunek prawny pomiędzy pierwszym przewoźnikiem a dalszymi przewoźnikami. Jest to również stosunek przewozu. Oznacza to, że przewoźnik umowny ponosi odpowiedzialność wobec swojego kontrahenta i zachowuje ewentualne roszczenia zwrotne wobec dalszego przewoźnika jako swojego podwykonawcy. Stosownie do art. 6 ustęp 3 prawa przewozowego przewoźnik, który zapłacił odszkodowanie, ma roszczenie zwrotne do przewoźnika ponoszącego odpowiedzialność za okoliczności, z których szkoda wynikła. W ocenie Sądu Rejonowego, powódka wykazała wszystkie wymienione wyżej przesłanki. Okoliczności, w jakich doszło do uszkodzenia towaru i czas uszkodzenia towaru nie budzą żadnych wątpliwości i odpowiedzialność ponosi przewoźnik.

Mając powyższe na uwadze Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę dochodzoną pozwem.

Na skutek apelacji pozwanego od powyższego wyroku Sądu Rejonowego z dnia 26 marca 2013 r. Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 29 listopada 2013 r. zmienił

zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddalił powództwo i orzekł o kosztach postępowania.

Sąd wskazał, że sprawa niniejsza jest sprawą gospodarczą wszczętą w dniu 24 stycznia 2012 r. i postępowanie przed Sądem I instancji toczyło się według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego w brzmieniu sprzed dnia 3 maja 2012 roku, zatem w postępowaniu przed Sądem Rejonowym obowiązywały zasady prekluzji dowodowej w postępowaniu w sprawach gospodarczych określone w art. 479¹² § 1 k.p.c., art. 479¹⁴ § 2 k.p.c. i art. 479^{14a} k.p.c.

Podkreślił, że już w sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwany kwestionował fakt spełnienia przez powódkę świadczenia na rzecz C. Polska spółki z o.o. oraz zakres i wysokość szkody. Odpis sprzeciwu z załącznikami powódka otrzymała w dniu 26.03.2012 roku i w terminie 14 dni nie podała wszystkich twierdzeń oraz nie zgłosiła dowodów na kwestionowane okoliczności. W ocenie Sądu, już w tym terminie powódka mogła i powinna zgłosić dowody na okoliczność spełnienia przez nią świadczenia w kwocie 70.195 złotych na rzecz C. spółki z o.o. Dowody na tę okoliczność zgłoszone zostały przez powódkę z naruszeniem terminu określonego w art. 479 § 1 zdanie drugie k.p.c., gdyż umowa o świadczenie usług przewozowych i spedycyjnych z dnia 1 grudnia 2010 r. wraz z załącznikiem numer 8 - Procedurą postępowania w przypadku powstania szkody transportowej została złożona w dniu 26 czerwca 2012 r. wraz z załącznikiem do protokołu rozprawy, a dowód z zeznań świadka R. K. zgłoszony został w piśmie procesowym z dnia 2 sierpnia 2012 r. Zdaniem Sądu, konieczność powołania tego dowodu nie wynikała z treści pisma procesowego pozwanego z dnia 23 lipca 2012 r., gdyż sporna okoliczność była znana powódce w momencie doręczenia jej odpisu sprzeciwu wraz z załącznikami. Sąd Okręgowy określił, że Sąd I instancji nie wskazał, dlaczego dopuścił i przeprowadził sprekludowane dowody zgłoszone przez powódkę, co uniemożliwia ocenę rozumowania Sądu w tym zakresie. Powódka nie wykazała zaś, że powyższych dowodów nie mogła powołać w terminie dwutygodniowym od dnia doręczenia jej odpisu sprzeciwu wraz z załącznikami. Zgodził się ze skarżącym, że w aktach sprawy brak jest dokumentu zawierającego procedurę postępowania w przypadku powstania szkody transportowej

obowiązującą w dniu 10 listopada 2011 r., a złożony dokument obowiązuje od dnia 1 marca 2012 roku.

Uwzględniając powyższe uznał, że dowody w postaci umowy z dnia 1 grudnia 2010 roku wraz z załącznikiem i zeznań świadka R. K. zostały dopuszczone przez Sąd I instancji z naruszeniem art. 479¹² § 1 zdanie drugie k.p.c. i powinny zostać pominięte jako spóźnione. Nie mogą one stanowić podstawy do poczynienia ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie i oceny zasadności roszczenia powódki. Skutek pominięcia tych dowodów jest taki, że powódka nie wykazała, iż wyrównała na rzecz C. spółki z o.o. szkodę w kwocie dochodzonej pozwem. Powódka nabywa roszczenie zwrotne wobec pozwanego tylko w sytuacji wyrównania szkody wobec C. spółki z o.o. Tym samym uznał, że nie zachodzi potrzeba ustosunkowywania się do pozostałych zarzutów zgłoszonych w apelacji dotyczących okoliczności powstania szkody, jej zakresu i wysokości oraz naruszenia art. 6 ustęp 3 zdanie trzecie ustawy z dnia 15 listopada 1984 roku Prawo przewozowe przez jego niezastosowanie.

Od powyższego wyroku Sądu Okręgowego skargę kasacyjną wywiódł powód opierając ją na obu podstawach.

W ramach naruszenia przepisów postępowania zarzucił naruszenie art. 479¹² § 1 k.p.c. przez niewłaściwe zastosowanie, art. 229, art. 230 i art. 382 k.p.c., przez niezastosowanie.

W ramach naruszenia prawa materialnego zarzucił naruszenie art. 65 ust. 1 i art. 5 ustawy prawo przewozowe przez pominięcie przy orzekaniu pomimo ustalenia na jego podstawie odpowiedzialności pozwanego; art 6 ust. 3 i art. 65 ust. 2 i 3 ustawy prawo przewozowe przez niezastosowanie.

W konkluzji wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powoda strona pozwana wniosła o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ocenę skargi kasacyjnej powoda trzeba rozpocząć od zarzutów naruszenia przepisów postępowania. Od wyników tej oceny zależy, czy doszło do zarzucanego

w skardze kasacyjnej naruszenia prawa materialnego. Zgodnie bowiem z art. 398¹³ § 2 k.p.c., o ile nie zarzucono w skardze kasacyjnej naruszenia przepisów postępowania lub też zarzuty te okażą się nieuzasadnione, podstawą oceny zastosowania norm prawa materialnego jest stan faktyczny stanowiący podstawę zaskarżonego orzeczenia.

W pierwszej kolejności należy podkreślić, że przedmiotowa sprawa została wszczęta w dniu 24 stycznia 2012 r. tj. przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 233, poz. 1381), zatem jest sprawą gospodarczą i podlegała rozpoznaniu w postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych.

Podniesiony przez skarżącego zarzut naruszenia prawa procesowego zmierzał do podważenia prawidłowości zastosowania przez Sąd Okręgowy prekluzji dowodowej, przewidzianej w art. 479¹² § 1 k.p.c.

Zgodnie z tym przepisem, w pozwie powód jest obowiązany podać wszystkie twierdzenia oraz dowody na ich poparcie pod rygorem utraty prawa powoływania ich w toku postępowania, chyba że wykaże, że ich powołanie w pozwie nie było możliwe albo że potrzeba powołania wynikła później. W tym przypadku dalsze twierdzenia i dowody na ich poparcie powinny być powołane w terminie dwutygodniowym od dnia, w którym powołanie ich stało się możliwe lub wynikała potrzeba ich powołania. Powołany przepis wprowadza tzw. prekluzję dowodową w przypadku powoda.

W orzecznictwie i doktrynie ugruntowane jest stanowisko, że w postępowaniu w sprawach gospodarczych powód jest zobowiązany zgłosić już w pozwie twierdzenia i stosowne dowody do wykazania swojego roszczenia, jednak z reguły nie można wymagać, by były to twierdzenia i dowody, które zakładają określoną obronę pozwanego i jego stanowiska w kwestii stosunku prawnego będącego podstawą roszczenia (por. wyrok SN z dnia 14 grudnia 2006 r., sygn. akt I CSK 322/06, niepubl.). O tym, czy zaistniała potrzeba późniejszego zgłoszenia wniosków dowodowych, decydują okoliczności i uwarunkowania związane z tokiem konkretnej sprawy, a przepisy o prekluzji dowodowej nie mogą być stosowane w sposób formalistyczny kosztem możliwości merytorycznego

rozpoznania sprawy. Sąd powinien więc dokonać pogłębionej analizy dowodów zgłoszonych w pozwie w powiązaniu z treścią zgłoszonego żądania i dopiero na jej podstawie skonstatować, czy później zgłoszone dowody zostały zaferowane w określonym przez ustawę terminie prekluzyjnym (por. wyrok SN z dnia 15 listopada 2006 r., sygn. akt V CSK 243/06, niepubl.; wyrok SN z dnia 5 grudnia 2007 r., sygn. akt I CSK 295/07, niepubl.). Przewidziany w art. 479¹² § 1 k.p.c. rygor dowodowy dotyczy całego postępowania, a nie tylko samego pozwu i odpowiedzi na pozew. Trudno bowiem zaakceptować pogląd, że jedynie w pozwie i odpowiedzi na pozew strony powinny przytaczać wszystkie twierdzenia i dowody którymi dysponują, a gdy potrzeba powołania nowego dowodu pojawi się później, to strona może zgłosić taki wniosek dowodowy w każdym czasie, aż do zamknięcia rozprawy. Biorąc pod uwagę, że takie powołanie dowodu jest wyjątkiem od ogólnej zasady powołania wszystkich dowodów już w pozwie, nie można tego wyjątku interpretować rozszerzająco. Innymi słowy, gdy potrzeba powołania dowodu wyniknie później, to powód niezwłocznie po jej pojawieniu się powinien taki dowód powołać, a nie może zrobić tego w wybranym przez siebie terminie, byleby nastąpiło to przed zamknięciem rozprawy (por. uzasadnienie wyroku SN z 8 lipca 2005 r., sygn. akt II CK 770/04, niepubl.).

W rozpoznawanej sprawie, już w sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwana kwestionowała fakt spełnienia przez powódkę świadczenia na rzecz C. spółki z o.o. oraz zakres i wysokość szkody. Strona powodowa otrzymała sprzeciw od nakazu zapłaty w dniu 26 marca 2012 r. i w terminie 14 dni nie podała wszystkich twierdzeń oraz nie zgłosiła dowodów na okoliczność spełnienia świadczenia w kwocie 70.195 zł. Wskazać przy tym należy, jak trafnie zauważył Sąd Okręgowy, że umowa o świadczenie usług przewozowych i spedycyjnych z dnia 1 grudnia 2010 r. wraz z załącznikiem została złożona w dniu 26 czerwca 2012 r. wraz z załącznikiem do protokołu rozprawy, zaś dowód z zeznań świadka R. K. został zgłoszony w piśmie procesowym z dnia 2 sierpnia 2012 r. Godzi się zauważyć, że powyższe dowody zostały zgłoszone nie tylko z uchybieniem dwutygodniowego terminu, ale także bez wykazania, że powołanie ich w pozwie nie było możliwe, bądź potrzeba ich powołania wynikła później. Biorąc pod uwagę charakter niniejszej sprawy,

załączenie powyższych dokumentów było niezbędne w celu ustalenia odpowiedzialności pozwanego za zaistniałą szkodę, jej zakresu i wysokości.

Podzielić przy tym należy zgodne stanowisko orzecznictwa, że potrzeba przeprowadzenia w sprawie gospodarczej dowodów nieprzedstawionych w pozwie powinna na gruncie art. 479¹² k.p.c. wynikać z wyjątkowych okoliczności, które sprawiły, że w celu wykazania zasadności powództwa nie można było, zachowując rozsądek, wymagać od powoda zgłoszenia określonych dowodów już w pozwie, przy czym sąd dopuszczający takie dowody winien wykazać przyczyny swojej decyzji (wyrok SN z dnia 6 kwietnia 2006 r. IV CSK 182/05, Mon. Praw. 2006, nr 9, s. 457; wyrok z dnia 15 listopada 2006 r. V CSK 243/06, Lex nr 358789; wyrok SN z dnia 8 lutego 2007 r. I CSK 435/06, Mon. Pr. 2007, nr 5, s. 228).

Biorąc powyższe pod uwagę, należy podzielić stanowisko Sądu Okręgowego, że powódka nie wykazała, by potrzeba powołania dowodów powstała później. W związku z tym - niezależnie od negatywnej oceny przesadnego rygoryzmu procesowego założonego przez ustawodawcę, którego przejawem był art. 479¹² § 1 k.p.c. - za chybione trzeba uznać zarzuty skarżącej naruszenia tego przepisu przez pominięcie wniosków dowodowych strony powodowej, jako spóźnionych, gdyż rzeczywiście zostały one zgłoszone po upływie przewidzianego w nim terminu prekluzyjnego.

Zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Wyłączenie przewidziane w tym przepisie obejmuje także art. 229 i art. 230 k.p.c., które regulują, jak to określa się w doktrynie, "bez dowodowe ustalanie faktów" (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2006 r., V CSK 146/06, nie publ. i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2008 r., IV CSK 404/07, nie publ.), wobec czego powołanie ich w podstawie skargi kasacyjnej jest bezskuteczne.

Nie zasługuje na uwzględnienie zarzut naruszenia art. 382 k.p.c. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że chociaż art. 382 k.p.c. ma charakter ogólnej dyrektywy określającej istotę postępowania apelacyjnego, jako kontynuację merytorycznego rozpoznania sprawy, to jednak może stanowić usprawiedliwioną podstawę skargi kasacyjnej, jeżeli skarżący wykaże, że sąd drugiej instancji bezpodstawnie pominął część zebranego materiału oraz,

że uchybienie to mogło mieć wpływ na wynik sprawy (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 1999 r., II CKN 100/98, OSNC 1999, Nr 9, poz. 146 i z dnia 7 lipca 1999 r., I CKN 504/99, OSNC 2000, Nr 1, poz. 17 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2007 r., III CSK 337/06, niepubl.; z dnia 9 czerwca 2005 r., III CK 674/04, niepubl.; z dnia 12 czerwca 2013 r., II CSK 634/12, niepubl.). Wbrew twierdzeniom strony skarżącej, taka sytuacja nie wystąpiła w rozpoznawanej sprawie, albowiem Sąd drugiej instancji rozważył tę część zebranego w sprawie materiału dowodowego, która nie podlegała prekluzji i przyjął, że powódka nie udowodniła, iż pokryła szkodę w transporcie, a tym samym nie było podstaw do uwzględnienia jej roszczenia regresowego skierowanego przeciwko pozwanemu, opartego na treści 6 ust. 3 Prawa przewozowego. Jak wynika bowiem z tego przepisu, jedynie zapłata odszkodowania osobie uprawnionej rodzi roszczenie zwrotne; tym samym niezasadny okazał się zarzut skargi naruszenia tego przepisu prawa materialnego.

Z tych względów skarga kasacyjna była pozbawiona uzasadnionych podstaw i podlegała oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.